

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania A. W.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie
o prawo do renty z tytułu wypadku przy pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 12
grudnia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Lublinie
z dnia 14 stycznia 2022 r., sygn. akt III AUa 145/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża odwołującego się kosztami postępowania kasacyjnego organu rentowego;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Lublinie na rzecz adwokata P. D. tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 14 stycznia 2022 r. oddalił apelację ubezpieczonego A. W. od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 6 grudnia 2019 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie odmawiającej A. W. prawa do renty z tytułu niezdolności z pracy w związku z wypadkiem przy pracy, któremu uległ w dniu 13 czerwca 2005 r.,

ponieważ komisja lekarska ZUS nie stwierdziła u wnioskodawcy niezdolności do pracy związanej z tym zdarzeniem.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej A.W., reprezentowany przez pełnomocnika wyznaczonego z urzędu, zaskarżając wyrok w całości, podniósł zarzuty: 1) naruszenia prawa materialnego, polegającego na błędnej wykładni art. 13 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251) w związku z art. 6 ust. 1 pkt 6 oraz art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2189), przez pominięcie, że ograniczenia wykonywania przez wnioskodawcę pracy ze względu na stan zdrowia po wypadku przy pracy trwale eliminują możliwość podjęcia przez niego normalnego zatrudnienia, a jego aktualna praca (tj. po wypadku przy pracy z dnia 13 czerwca 2005 r.) wykonywana jest w zakładzie pracy chronionej dostosowanym do pracy osób niepełnosprawnych, co także stanowi o częściowej niezdolności wnioskodawcy do pracy bezpośrednio związanej z tym wypadkiem; 2) naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1, art. 286 i art. 382 k.p.c., polegającego na przejęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego w Lublinie bez jakichkolwiek uzasadnionych rozważań w tej kwestii.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji; ewentualnie wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez uznanie zasadności roszczenia wnioskodawcy i przyznanie mu renty z tytułu wypadku przy pracy na dalszy okres.

Skarżący wniósł także o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych oraz o przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika ustanowionego z urzędu zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych powiększonych o obowiązującą stawkę

podatku od towarów i usług (koszty te nie zostały uiszczone w całości ani w części przez samego wnioskodawcę).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołano się na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), gdyż zaskarżone orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa materialnego i przepisów postępowania polegających na braku należytego rozważenia przez Sąd Apelacyjny kwestii faktycznego istnienia bezpośredniego związku wypadku przy pracy z dnia 13 czerwca 2005 r. z obecną częściową niezdolnością do pracy wnioskodawcy z uwagi na brak jakiegokolwiek rozważenia przez Sąd, czy faktycznie ubezpieczony właśnie z tego powodu nie może podjąć zatrudnienia poza zakładem pracy chronionej dla osób niepełnosprawnych oraz w sytuacji wykazania przez biegłego orzekającego w sprawie (w jego opinii w innym postępowaniu) i przez lekarza orzecznika ZUS (nowe orzeczenie z dnia 11 czerwca 2021 r.), że w istocie owa częściowa niezdolność do pracy powstała u wnioskodawcy właśnie w związku z wypadkiem przy pracy z dnia 13 czerwca 2005 r., co bezzasadnie, jako zarzuty apelacyjne i wnioski w postępowaniu apelacyjnym zgłoszone przez wnioskodawcę, pominął Sąd Apelacyjny w Lublinie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie od skarżącego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo

wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych.

Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd). Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego między innymi obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu bada tylko powołane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie, zaś cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie przez skarżącego istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym.

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia

26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W przedmiocie złożonego przez skarżącego wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należy wstępnie zastrzec, że powołując się na oczywistą zasadność skargi jej autor nie przytacza przepisów, które zostały naruszone w sposób kwalifikowany, a jedynie kwestionuje poczynione w sprawie ustalenia faktyczne. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej powinno zawierać skonkretyzowanie przyczyny i odpowiedniej argumentacji wykazującej, że dana przyczyna przyjęcia skargi występuje w rozpatrywanej sprawie. Argumentacja uzasadniająca wniosek powinna dotyczyć ustawowo określonych przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z zachowaniem standardu odpowiedniego do powagi postępowania kasacyjnego przed Sądem Najwyższym i umiejętności zawodowych wnoszących skargi profesjonalnych prawników (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., III UZ 2/10, LEX nr 622211).

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada oceny prawidłowości decyzji organu rentowego według stanu istniejącego w dacie jej wydania. Mimo, że sąd ubezpieczeń społecznych rozpoznaje sprawę merytorycznie na nowo, to jednak jako organ kontrolny wobec organu rentowego ma obowiązek odniesienia się do stanu rzeczy istniejącego w dacie wydania decyzji. Z tej

przyczyny obowiązująca w "klasycznym" procesie cywilnym reguła wyrażona w art. 316 § 1 k.p.c., zgodnie z którą sąd bierze pod uwagę stan rzeczy z chwili zamknięcia rozprawy, doznaje wyjątku w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, ze względu na jego szczególny, odwoławczy charakter. Prawdliwość (zgodność z prawem i zasadność) decyzji organu rentowego ocenia się na datę jej wydania (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2019 r., I UK 60/18, LEX nr 2692710; z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43 oraz z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05, LEX nr 272581).

W tym kontekście nietrafne jest rozumowanie strony skarżącej, że oczywiście błędne jest orzeczenie, w którym Sąd Apelacyjny nie uwzględnił podniesionych przez apelującego nowych okoliczności, tj. w szczególności wydania przez lekarza orzecznika ZUS nowego orzeczenia w dniu 11 czerwca 2021 r., czyli po dacie wydania kwestionowanej w rozpoznawanej sprawie decyzji organu rentowego.

Bezpodstawne jest również powoływanie się na oczywistą zasadność skargi z uwagi na nową okoliczność faktyczną wykazywaną w skardze kasacyjnej (opinia biegłego M. G. do sprawy wnioskodawcy toczącej się przed Sądem Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie). Skarżący powołuje się zatem na nowe fakty i dowody, co na etapie postępowania kasacyjnego jest niedopuszczalne w świetle art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy nie jest bowiem sądem trzeciej instancji. Oznacza to, że nie rozpoznaje sprawy, ale skargę kasacyjną. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Skoro zgodnie z art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, to i o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie można wnioskować na podstawie zakwestionowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 września 2012 r., V CSK 529/11, LEX nr 1222170; z dnia 13 lutego 2014 r., I UK 408/13, LEX nr 1646932; z dnia 29 września 2020 r., III PK 188/19, LEX nr 3148261).

Okoliczności faktyczne ustalone przez Sąd *meriti* przeczą twierdzeniom skarżącego o oczywistej wadliwości wyroku. Sąd pierwszej instancji przeprowadził dowód z opinii biegłych lekarzy specjalistów dobranych do istniejących u skarżącego schorzeń mających związek z wypadkiem. W sprawie opiniowali lekarze: ortopeda M. G., neurolog W. S. i chirurg - ortopeda J. S.. Po przeanalizowaniu dokumentacji lekarskiej i bezpośrednim badaniu A. W. biegli jednoznacznie orzekli, że nie jest on niezdolny do pracy. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy należycie wyjaśnił sprawę, a przeprowadzona ocena dowodów jest prawidłowa i odpowiada prawu.

Biegli nie uznali u skarżącego niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, jakiemu uległ on w dniu 13 czerwca 2005 r., argumentując, że w wyniku skręcenia lewego kolana odwołujący się doznał jedynie częściowego rozerwania więzadła krzyżowego przedniego i częściowego uszkodzenia więzadła pobocznego piszczelowego. Niestabilność lewego kolana jest jedynie częściowa, zaś pourazowe zmiany zwyrodnieniowe tego kolana mają stosunkowo niewielki stopień zaawansowania. W związku z tym urazem A. W. może wykonywać zatrudnienie zgodne z posiadanymi kwalifikacjami. Do wykonywania prac fizycznych może stosować stabilizator lewego kolana. Biegli wyjaśnili, że aktualny stan prawego kolana nie pozostaje w związku z wypadkiem z dnia 13 czerwca 2005 r. Wnioskodawca przebył w przeszłości inne urazy tego kolana: w 1994 r., w 2001 r. a następnie w 2016 r. Istniejąca niestabilność prawego kolana pozostaje w związku z wypadkiem z dnia 18 września 1994 r. Według biegłych, nie ma podstaw do powiązania sprawności tego kolana z wypadkiem przy pracy.

W judykaturze akcentuje się konieczność zasięgania w sporach o rentę z tytułu niezdolności do pracy opinii biegłych lekarzy specjalności właściwych do oceny stanu zdrowia ubezpieczonych z punktu widzenia możliwości wykonywania zatrudnienia (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 kwietnia 2007 r., I UK 304/06, LEX nr 898844; z dnia 8 maja 2008 r., I UK 356/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 234; z dnia 5 czerwca 2008 r., III UK 9/08, LEX nr 494139; z dnia 3 września 2009 r., III UK 30/09, LEX nr 537018; z dnia 15 września 2009 r., II UK 1/09, LEX nr 574538; z dnia 13 października 2009 r., II UK 106/09, LEX nr 558589; z dnia 12 stycznia 2010 r., I UK 204/09, LEX nr 577813). Ograniczenie samodzielności sądu w

zakresie dokonywania ustaleń wymagających wiadomości specjalnych, wynikające z art. 278 § 1 k.p.c., obejmuje w sprawie o rentę ocenę etiologii, aktualnego stopnia nasilenia diagnozowanych u wnioskodawcy schorzeń, ich wzajemnych powiązań i wpływu na możliwość świadczenia pracy zarobkowej.

Dowód z opinii biegłych ma szczególny charakter, gdyż korzysta się z niego w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.). Z tego względu nie mają do niego zastosowania wszystkie zasady dotyczące postępowania dowodowego, w tym art. 217 k.p.c. W świetle bowiem art. 286 k.p.c., sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dodatkowej opinii tych samych lub innych biegłych, gdy zachodzi tego potrzeba, a więc wówczas, gdy opinia złożona do sprawy zawiera istotne braki, sprzeczności, względnie nie wyjaśnia istotnych okoliczności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 r., I UK 345/14, LEX nr 1771399). Nie można przyjąć, że sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73, LEX nr 7404; z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, LEX nr 7407; z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 604/00, PPIPS 2003 nr 9, poz. 67). Potrzeba powołania innego biegłego powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1974 r., I CR 562/74, LEX nr 7607). Przy czym potrzebą taką nie może być przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla niej tezy (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 nr 7, poz. 182; z dnia 29 listopada 2016 r., II PK 242/15, LEX nr 2202494). Opinie biegłych, podobnie jak reszta materiału dowodowego, podlegają ocenie sądów rozpoznających sprawę, zgodnie z zasadą swobodnego uznania sędziowskiego. Sądy mają zatem prawo ocenić, czy zebrane w toku sprawy opinie biegłych wystarczająco wyjaśniają wymagające wiadomości specjalnych kwestie istotne przy rozstrzyganiu sprawy, czy też konieczne jest zasięgnięcie opinii innych biegłych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2021 r., I USK 60/21, niepublikowane).

Opinie biegłych, podobnie jak reszta materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszym postępowaniu, podlegały ocenie Sądu Apelacyjnego, zgodnie z

zasadą swobodnego uznania sędziowskiego. Zarzuty, jakie ubezpieczony kieruje wobec zaskarżonego orzeczenia, nie znajdują uzasadnienia. Skarżący zmierza w istocie do podważenia suwerennej i niepoddającej się kontroli kasacyjnej sędziowskiej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego. Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia przepisów (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanych przesłanek przysądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono stosownie do art. 102 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym rozstrzygnięto zgodnie z § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 listopada 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).

[SOP]

[ał]